

สรุปผลการสัมมนาวิชาการ ประจำปี ๒๕๖๑ “การต่อยอด OER สู่ GLAM (Galleries, Libraries and Learning Centers, Archives and Museums) เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต”
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ฝ่ายบริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
วันพฤหัสบดีที่ ๑ พฤศจิกายน – วันศุกร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
ณ ห้องประชุม Convention Hall A,B ชั้น ๑ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ถนนสุขุมวิท ๑๑ กรุงเทพฯ

ตามที่เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้อนุญาตให้ข้าราชการในสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เข้าร่วมการสัมมนาวิชาการ ประจำปี ๒๕๖๑ “การต่อยอด OER สู่ GLAM (Galleries, Libraries and Learning Centers, Archives and Museums) เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต” จัดโดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ฝ่ายบริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วันที่ ๑-๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุม Convention Hall A,B ชั้น ๑ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ถนนสุขุมวิท ๑๑ กรุงเทพฯ ประกอบด้วย

๑) นางสาวสุนิดา บุญญานนท์	บรรณารักษ์เชี่ยวชาญ
๒) นางจินตนา เอี่ยมคง	บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ
๓) นางสาวนราภัทร เพชรมณี	บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ
๔) นางสาววัลย์รัตน์ ชัยท้าว	บรรณารักษ์ชำนาญการ
๕) นางสาววัลยา พุ่มต้นวงศ์	บรรณารักษ์ปฏิบัติการ
๖) นางสาวอรพรรณ สิ้นธุ์ศิริมานะ	วิทยากรชำนาญการพิเศษ

บัดนี้ การสัมมนาทางวิชาการดังกล่าวได้เสร็จสิ้นลงแล้ว จึงขอรายงานสรุปผลการสัมมนา รายละเอียดพอสรุปได้ ดังนี้

วันพฤหัสบดีที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เปิดการสัมมนา เวลา ๐๙.๐๐ – ๐๙.๑๐ น. กล่าวเปิดการสัมมนา โดย ดร. จุฬารัตน์ ตันประเสริฐ รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) รองประธานกรรมการคณะกรรมการกำกับดูแลโครงการระบบสื่อสาระออนไลน์ เพื่อการเรียนรู้ทางไกลเฉลิมพระเกียรติฯ

จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ห้องสมุด หอจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์ และศูนย์การเรียนรู้หลายแห่งได้สร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ดิจิทัล และได้พัฒนาฐานข้อมูลและระบบบริหารจัดการสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่แตกต่าง และหลากหลาย เพื่อรวบรวมและเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลภายในหน่วยงานแก่ผู้ใช้บริการผ่านอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สื่อการเรียนรู้ดิจิทัลของหน่วยงานดังกล่าวส่วนใหญ่ไม่สามารถค้นหาและเข้าถึงได้พร้อมกัน มีความแตกต่างและหลากหลาย ผู้ใช้บริการจะต้องใช้เวลาและความพยายามอย่างมากในการค้นหาและเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่ต้องการจากฐานข้อมูล และระบบบริหารจัดการของแต่ละหน่วยงาน อีกทั้งไม่สามารถค้นคืนสื่อการเรียนรู้ และความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่สนใจในภาพรวม และเห็นความเชื่อมโยงของสื่อการเรียนรู้จากห้องสมุด หอจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์ และศูนย์การเรียนรู้ในคราวเดียวกันได้ ดังนั้นจึงเกิดอุปสรรคในการค้นหา เข้าถึง และใช้ประโยชน์สื่อการเรียนรู้ และความรู้ภายในหน่วยงานดังกล่าว

โครงการระบบสื่อสาระออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ทางไกลเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ ได้ดำเนินการมาต่อเนื่อง โดยสื่อต่างๆ ที่เผยแพร่ในคลังสื่อดิจิทัลเกิดจากความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ คลังสื่อดิจิทัลที่มีสื่อปลอดจากปัญหาลิขสิทธิ์ ขยายผลให้คลังสื่อดิจิทัลกลายเป็น “คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER: Open Educational Resources)” และ “คลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิดเพื่อมหาชน (MOOC: Massive Open Online Courses)” นอกจากนี้ยังเป็นการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ทุกคนสามารถเข้ามาใช้ชีวิตในพื้นที่ทางสังคมและทำกิจกรรมทางสังคมผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ได้อย่าง “เท่าเทียม” และมี “ศักดิ์ศรี” ได้รับโอกาสหรือสิทธิในการเข้าถึงบริการ สถานที่ และข้อมูลทางสังคมได้อย่างเสมอภาค

โครงการฯ ได้ต่อยอดการดำเนินงานคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด สู่แนวคิด GLAM (Galleries, Libraries and Learning Centers, Archives and Museums) คือ การพัฒนาระบบที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการในการค้นหา และเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่ต้องการแบบ OneSearch จากฐานข้อมูลและระบบบริหารจัดการที่แตกต่างและหลากหลาย เป็นการร่วมมือข้ามกลุ่มความรู้และสถาบัน (Cross-disciplinary and organizational collaboration) เพื่อสร้างสรรค์และแบ่งปันสื่อความรู้ดิจิทัลภายในหอศิลป์และสตูดิโอ (Galleries) ห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ (Libraries and Learning centers) จดหมายเหตุ (Archives) และพิพิธภัณฑ์ (Museums) นี่จะเป็นการก้าวสู่การเรียนการสอนรูปแบบใหม่เน้นความร่วมมือ ช่วยสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณค่า เกิดการแบ่งปันความรู้ ไม่ยึดถือในความเป็นเจ้าของมากเกินไปขัดโอกาสการเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ของผู้อื่น สนับสนุนแนวคิดการสร้างช่องทางการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้อิสระเสรี แนวคิดของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การแบ่งปันแหล่งทรัพยากรด้านการศึกษาที่มีคุณภาพสู่สังคมโลก เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาได้อย่างเสรีต่อไป

การจัดสัมมนาวิชาการในครั้งนี้นำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินการคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด โครงการระบบสื่อสาระออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ทางไกลเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ และนำเสนอการต่อยอดการดำเนินการคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดภายใต้แนวคิด GLAM (Galleries, Libraries and Learning Centers, Archives and Museums) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) นำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินการคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (Open Educational Resources – OER) โครงการระบบสื่อสาระออนไลน์

เพื่อการเรียนรู้ทางไกลเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘) เพื่อนำเสนอแนวคิดการต่อยอดการดำเนินงานคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดด้วยความร่วมมือข้ามกลุ่มความรู้ และสถาบัน เช่น ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ จุดหมายเหตุ นักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน และศิลปิน เป็นต้น เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาแบบเปิดของคนไทยในยุคดิจิทัล ๓) เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาและใช้งานคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดจากเครือข่ายปัจจุบัน โดยเฉพาะการต่อยอดการพัฒนาและการดำเนินงานคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด ๔) เพื่อขยายเครือข่ายหรือกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Community of Practice) คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดเพื่อร่วมกันสร้างสรรค์องค์ความรู้ ทั้งในและนอกหลักสูตร การศึกษาผ่านเทคโนโลยีที่เหมาะสม และ ๕) เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมทางด้านวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมผ่านเทคโนโลยีแบบเปิด ที่มีการจัดการเรื่องการนำทรัพย์สินทางปัญญา

กรณีศึกษาการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ MOOC และคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด OER ของต่างประเทศ

ดร.จิตติมา ธรรมบำรุง

ฝ่ายบริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

ผู้บรรยายได้กล่าวถึงบทเรียนออนไลน์ (MOOC) และคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) มีความหมายดังนี้

บทเรียนออนไลน์ (MOOC) มาจาก Massive Open Online Course เป็นบทเรียนออนไลน์แบบเปิดที่เปิดให้เข้าถึงผ่านระบบออนไลน์ สามารถรองรับผู้เรียนจำนวนมาก มีทั้งแบบฟรีและมีค่าใช้จ่ายที่บุคคลทั่วไป

สามารถเข้าถึงได้ ในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ มีผู้เรียนจำนวน ๕๘ ล้านคน กว่า ๗๐๐ มหาวิทยาลัย มีหลักสูตรจำนวน ๖,๘๕๐ หลักสูตร ปัจจุบันมีผู้ให้บริการบทเรียนออนไลน์จำนวนมาก ตัวอย่าง platform ได้แก่

SWAYAM <https://swayam.gov.in/> โดยรัฐบาลประเทศอินเดีย กระทรวงศึกษาธิการ แต่ละมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ดูแลแต่ละโปรแกรมตามความเชี่ยวชาญ เช่น NITTTR Channal ดูแลหลักสูตรการพัฒนาอาจารย์ มีการระบุลิขสิทธิ์ภาพ ตัวอักษรที่นำมาผลิตบทเรียนออนไลน์ที่ชัดเจน มีมาตรฐานทางเทคนิค ในการติดตั้ง Hardware และ software

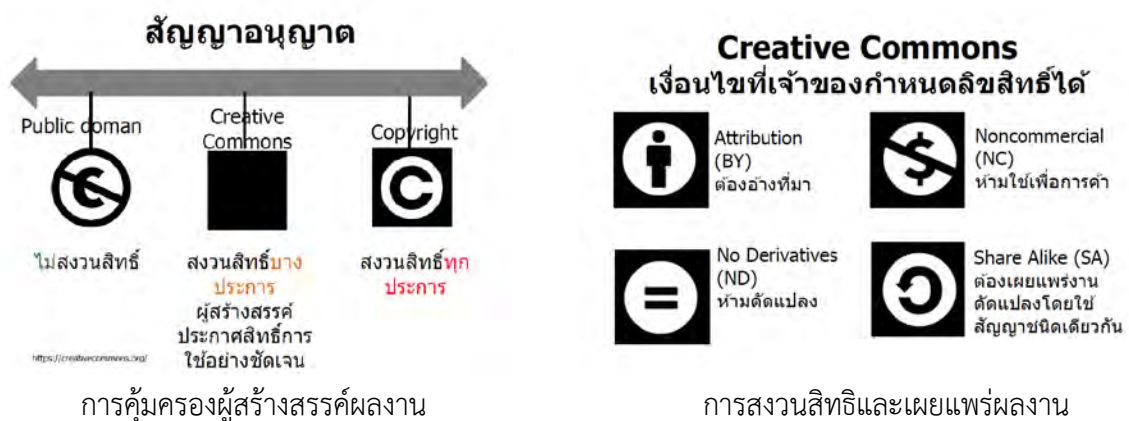
Coursera <http://www.coursera.org/> เป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยรวมกว่า ๑๕๐ แห่ง จาก ๒๙ ประเทศ ให้บริการบทเรียนออนไลน์เน้นด้าน Technology, IT และ Computer

Udacity <http://www.udacity.com> เป็นบทเรียนที่ผู้เรียนสามารถเรียนจบหลักสูตรได้ ภายใน ๖ เดือน และมีการรับประกันในการสมัครงาน ตัวอย่างหลักสูตร เช่น Mobile Development, Andriod Development, Web Development, Front End Development, Artificial Intelligence

คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) มาจาก Open Educational Resource เป็นสื่อการเรียน การสอน สื่อการเรียนรู้ และสื่อการวิจัย ไม่จำกัดกลุ่มผู้ใช้ ไม่เสียค่าใช้จ่าย สามารถเข้าถึงผ่าน Public domain, Open license และนำไป reuse revise remix redistribute ได้

สื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ สื่องานวิจัย ในรูปแบบดิจิทัลหรือไม่ก็ตาม ที่อยู่ในสาธารณะสมบัติ (Public domain) หรือได้รับการเผยแพร่โดยปราศจากค่าใช้จ่ายได้โดยบุคคลใด ๆ ไม่มีการกำหนด ข้อบังคับใด ๆ การอนุญาตแบบเปิดนี้อยู่ภายใต้กรอบของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้กำหนดไว้ โดย อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และความเคารพต่อผู้ที่เป็นเจ้าของผลงานนั้น ๆ (ยูเนสโก, ๒๕๕๕)

เหตุผลสำคัญที่ต้องมี OER คือ การใช้เนื้อหา ภาพ ฟอนต์ สื่อประกอบการสร้างสื่อ อาจละเมิด ทรัพย์สินทางปัญญา หรือโปรแกรมที่ใช้สร้างสื่ออาจละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ ดังนั้น ควรคำนึงถึงสัญญา อนุญาตและสิทธิการนำไปใช้ ได้แก่

การพัฒนา OER จากผลการสำรวจที่น่าสนใจ

นโยบาย OER เพิ่มขึ้น จาก ๔๕% ในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ เป็น ๕๕% ในปี ค.ศ. ๒๐๑๗ กิจกรรม OER ริเริ่มจากสถาบัน/โครงการ ส่วนใหญ่พบในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบเปิด และยืดหยุ่น มีความตระหนักโดยทั่วไปแต่ยังขาดความเข้าใจ ประโยชน์เรียงลำดับความสำคัญจากน้อยไปมาก

ได้แก่ ลดค่าใช้จ่ายในการจัดหาสื่อการเรียนรู้อ พัฒนาคุณภาพของสื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้อ

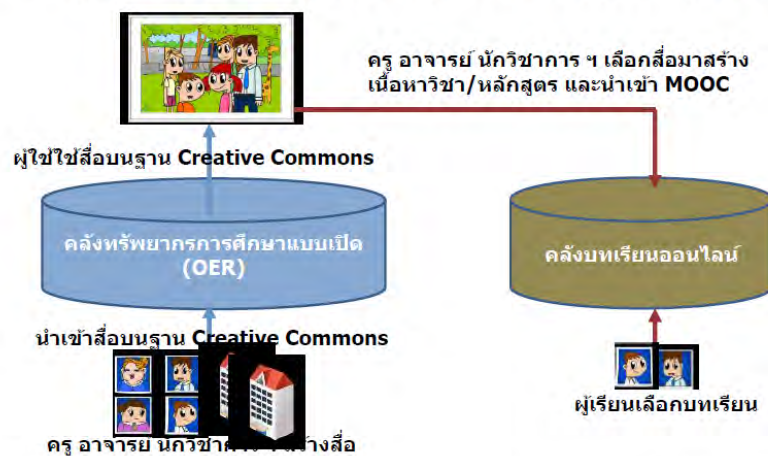
ในเอเชียมีการขับเคลื่อนโดยรัฐ แต่ไม่จำเป็นต้องมีนโยบายระดับชาติ มีการใช้ OER เพื่อพัฒนาบทเรียน ความท้าทาย คือ ขาดนโยบายระดับชาติ มีข้อจำกัดการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ขาด OER ในภาษาของตน ขาดความสามารถในการเข้าถึง ใช้ซ้ำและเผยแพร่ ขาดความตระหนักและการมีส่วนร่วมใน OER

ในยุโรปและอเมริกาเหนือมีการขับเคลื่อนโดยมหาวิทยาลัยและสถาบัน โดยการสนับสนุนของรัฐ มีนโยบาย แผนงานและการวัดผลที่ชัดเจน ตระหนักถึงความสำคัญของ Open Education ความท้าทาย คือ ขาดนโยบายการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรม การพัฒนา business model ที่เพิ่มมูลค่าแก่ OER เพื่อเพิ่มการใช้และการนำมาใช้

ความท้าทายและช่องว่าง

- สร้างความตระหนักและส่งเสริมการใช้ OER
- สนับสนุนเรื่อง ICT
- ผลักดันการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์
- สร้างความเข้าใจและการใช้สัญญาอนุญาตแบบเปิด
- สนับสนุนการพัฒนาความสามารถเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้อที่มีคุณภาพ
- สร้างพันธมิตรและเครือข่ายความร่วมมือ
- ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและการใช้ภาษาและวัฒนธรรมต่าง ๆ
- สนับสนุนการวิจัย โดยเฉพาะภาครัฐ
- พัฒนาทักษะความสามารถในการค้นหา เข้าถึง ใช้ซ้ำและเผยแพร่ OER

คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด

Clipart by สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 54

ภาพการนำเข้าสื่อ และใช้คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด และสร้างเนื้อหาวิชา/หลักสูตร นำเข้าคลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิดเพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียน

การก้าวสู่ยุคผสมผสานความร่วมมือ Gallery, Library, Archive and Museum สู่อีกรู้แบบเปิด – OER

นายบุญเลิศ อรุณพิบูลย์

ผู้อำนวยการฝ่ายบริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

“โครงการระบบสื่อสาระออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ทางไกลเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘” ให้บริการผ่าน <https://oer.learn.in.th/> โดยการเริ่มต้นได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและการร่วมกันดำเนินงานของ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้บรรยายได้กล่าวถึงโครงการระบบสื่อสาระออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย ๒ ระบบงาน ได้แก่ ระบบคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER: Open Educational Resources) และคลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิดเพื่อมหาชน (MOOC: Massive Open Online Courses) เป็นการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ลดงบประมาณ การจัดการเรียนการสอน และการศึกษาหาความรู้ของบุคคลทุกกลุ่มในชาติ มีส่วนในการสนับสนุนแนวคิดก้าวสู่ “สังคมเพื่อคนทั้งมวล (Inclusive Society)”

๑) ระบบคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) ปัจจุบันมีข้อมูลทั้งสิ้นกว่า ๙ หมื่นรายการ อยู่ในรูปแบบหนังสือ คู่มือ วิดีโอ ภาพถ่าย ข้อมูลให้ความรู้ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความหลากหลาย ซึ่งโครงการนี้ประสานความร่วมมือไปยังเจ้าของผลงานกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ๑) กลุ่มบุคคลที่เป็นเจ้าของผลงานที่เป็นกลุ่มคน ได้แก่ กลุ่มอัญมณี กลุ่มผ้าไทย กลุ่มขนมไทย ภาพวาดศิลปิน ๒) หน่วยงาน ได้แก่ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

OER เป็นการนำข้อมูลในฐานะข้อมูลของหน่วยงานทั้งหมดมาซ้ำในระบบ OER โดยคนจำนวนมากได้เข้าถึงสื่อได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะช่วยขยายผลการเข้าถึงโดยกลุ่มผู้ใช้ที่หลากหลายไม่จำกัดเฉพาะหน่วยงานเท่านั้น ทั้งนี้ OER ได้รับการสนับสนุนพื้นที่บน Server แบบไม่จำกัดจากสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ทำให้สามารถเก็บไฟล์วิดีโอคุณภาพดี ประโยชน์ที่ได้รับคือ สามารถแก้ไขปัญหาขององค์กรเจ้าของสื่อในเรื่องงบประมาณ โครงสร้างพื้นฐาน เมื่อเจ้าของสื่อไม่สามารถเผยแพร่สื่อผ่านช่องทางออนไลน์ได้ จึงเป็นที่มาของระบบ OER ซึ่งเปรียบเสมือนถังฝัก ถังเผยแพร่ ที่ใหญ่และไม่มีข้อจำกัด และการนำไปใช้ประโยชน์ที่ถูกต้อง เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ภายใต้ สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons Licence: CC) โดยไม่ต้องขออนุญาตเจ้าของผลงาน ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์

๒) ระบบการเรียนออนไลน์แบบเปิด (MOOC: Massive Open Online Courseware) คือ หลักสูตรเรียนออนไลน์จากระบบที่เปิดให้ใช้งานฟรีและรองรับผู้เรียนจำนวนมาก (Massive) ผู้เรียนสามารถเชื่อมต่อเข้าไปดูวิดีโอการบรรยาย เข้าไปฝึกปฏิบัติ ทำแบบทดสอบแบบฝึกหัด หรือเข้าไปร่วมสนทนากับผู้เรียนอื่น ๆ ได้ ประกอบด้วย ๕ แหล่ง ได้แก่

- การเรียนตามอัธยาศัย มีวิดีโอการสอน เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การวาดภาพ ดอกไม้ IoT ระบบสื่อสาระออนไลน์วิชาต่าง ๆ

- ประเทศไทย MOOC คือ การเรียนตามเครดิต มีการเรียนตามอัครยาชัยผสม เผยแพร่ผ่าน <https://thaimooc.org/>

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย MOOC นำบทเรียนของจุฬาฯ มาเผยแพร่ผ่าน <https://mooc.chula.ac.th/>

- มหาวิทยาลัยมหิดล MOOC นำบทเรียนของมหาวิทยาลัยมาเผยแพร่ผ่าน <https://mooc.mahidol.ac.th/>

- อาเซียน MOOC นำบทเรียนของ มหาวิทยาลัยอาเซียนมาเผยแพร่ผ่าน https://thaimooc.org/courses/course-v1:SSRU-MOOC+ssru002+2017_T1/about

เนื่องจากโครงการนี้ต้องการให้บทเรียนออนไลน์ที่อยู่บนระบบ MOOC ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ วิธีการคือผู้สร้างบทเรียนออนไลน์สืบทอดจาก OER และนำไปสร้างบทเรียนจึงจะได้บทเรียนที่ปลอดภัยการละเมิดลิขสิทธิ์ ดังนั้น โครงการนี้จะทำระบบ ๒ ระบบคู่ขนานกันโดย OER เป็นระบบตั้งต้น และต่อยอดด้วยระบบบทเรียนออนไลน์ MOOC เฉลิมพระเกียรติ

การประสานความร่วมมือตามแนวคิด GLAM

เมื่อเชิญหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมโครงการ ทำให้ได้รับสื่อที่มีความหลากหลายของเนื้อหา โดยหลายสื่อมีความสอดคล้องกับแนวคิด GLAM ดังนี้

แนวคิดที่ ๑ Gallery and Exhibition เช่น ภาพวาด การจัดแสดงนิทรรศการจาก TK Park Museum Siam ศูนย์สารนิเทศมนุษยศาสตร์อักษรศาสตร์จุฬาฯ บ่อยครั้งเมื่อมีการจัดนิทรรศการแล้วข้อมูลถูกเก็บไม่สามารถเผยแพร่ ด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ เมื่อโครงการไปประสานความร่วมมือ สิ่งที่ได้มาคือไฟล์ที่ใช้ออกแบบนิทรรศการ ภาพวาดของ ร.๙ ซึ่งจัดนิทรรศการที่ต่าง ๆ

แนวคิดที่ ๒ Library มีไฟล์ pdf ของสิ่งพิมพ์จำนวนมาก ตัวอย่างหนังสือเรื่อง “สืบสานศิลป์ในแผ่นดินพระทวงกรรรม” ที่รวบรวมภาพสถาปัตยกรรมของวัด ๖ วัด เมื่อจัดทำขึ้นมาแล้ว แต่กำลังผลิตหนังสือมีไม่มากเนื่องจากใช้งบประมาณจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อให้สามารถแบ่งปันข้อมูลออกไป จึงได้รับหนังสือมาเผยแพร่ผ่านโครงการ โดยเจ้าของได้มอบไฟล์หนังสือมาเผยแพร่ เพื่อให้ทุกคนสามารถเผยแพร่ต่อยอดเป็นการเรียนการสอนได้ โดยสามารถค้นจากคลัง e-book

แนวคิดที่ ๓ Archive ได้มาจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ภาพประวัติศาสตร์ รัชกาลที่ ๔, ๕ และ ๖ อยู่ในรูปฟิล์มกระจกซึ่งเข้าถึงยาก ต้องเดินทางไปหอจดหมายเหตุแห่งชาติ โครงการจึงร่วมกันสแกนฟิล์มกระจก และภาพเหตุการณ์ในหลวงรัชกาลที่ ๙ นับจากวันสวรรคตจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วประเทศ ตามช่วงเวลา

แนวคิดที่ ๔ Museum ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรมีพิพิธภัณฑ์ชาวบ้าน พิพิธภัณฑ์ส่วนบุคคลที่ปานถนนอมเพชรบุรี บ้านเทพที่แพร่

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า OER ตอบโจทย์แนวคิด GLAM นอกจากนี้ยังตอบโจทย์ LEARN คือ

- L Lifelong Learning
- E Educational Resources
- A Archives
- R Repositories & Museum
- N National Collection

Lifelong Learning สื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต Media type ตัวอย่าง ข้าราชการเกษียณของ สสวท. ใช้เวลาหลังเกษียณทำคลิปสอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษา ๔, ๕ และ ๖ เพื่อให้ครอบครัวที่ไม่พร้อมส่งลูกเรียน ได้เรียนออนไลน์ด้วยตนเอง

Educational Resources สื่อการเรียนการสอน คลิปอาร์ท บทเรียนเกี่ยวกับดนตรีไทย

Archive ภาพจดหมายเหตุ

Repositories & Museum พิพิธภัณฑ์ออนไลน์ผ้าของอาจารย์เผ่าทอง ทองเจือ

National Collection สำนักงานเอกลักษณ์แห่งชาติ

การพัฒนาสื่อใหม่ ๆ

โครงการนี้พยายามสร้างสื่อสำหรับทุกคน รวมถึงผู้พิการในรูปแบบ QR Code เมื่อสแกนแล้วเกิดเสียง โดย NECTEC ได้พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นมา เป็นการนำเนื้อหาตัวอักษรเก็บไว้ใน Code ส่วนของคนผู้ใช้ ซึ่งเป็นคนตาบอดจะลงโปรแกรม GR Reader โดยร่วมมือกับหน่วยงานศาล คำศัพท์เฉพาะด้าน สื่อที่หน่วยงานต่าง ๆ ส่งมาจะทำการแปลงสภาพสื่อให้เหมาะสมกับผู้พิการ ตาบอด หูหนวก สื่อการเรียนดนตรี กับผู้ที่สายตาเลือนราง หรือกำลังเริ่ม สื่อของผู้ที่มีความบกพร่องทางสมอง ให้เขาสามารถศึกษาหาความรู้เองได้ โดยมี ๓ รูปแบบ คือ Desi, E-pub และ GR

การพัฒนาในอนาคต

เมื่อมีสื่อตามแนวคิด GLAM แล้วได้แนะนำว่าหากจะพัฒนาระบบคลังสารสนเทศ ให้พัฒนาตามแนว GLAM Intergrade โดยเมื่อผู้ใช้ดูรายการใด ๆ แล้วให้สามารถเชื่อมโยงไปยังสื่ออื่น ๆ ได้ ในมิติที่แตกต่างออกไป

แนวคิดการพัฒนา

๑) ห้องสมุดดิจิทัล เชื่อม OER (ยังไม่เปิดตัว) ตัวอย่าง สารานุกรมเรื่องเรือไทย มีเนื้อหา รูปภาพ อยากให้ระบบเชื่อมโยงไปยังหนังสือเรื่องอื่นๆ ภาพอื่น ๆ เพลงอื่น ๆ ได้โดยอัตโนมัติ

๒) Thai Search สามารถค้นบรรณานุกรมทุกห้องสมุด ภาพจาก OER คำศัพท์จากพจนานุกรมออนไลน์ ข้อมูลจากเว็บไซต์ ข้อมูลจากฐานข้อมูล โดยระบบจะรวบรวมทุกอย่างแสดงให้หมด ทั้งนี้หน่วยงานที่เป็นเจ้าของระบบต้องยินยอมให้มีการเข้าถึงได้ด้วย

โครงการฯ ได้ต่อยอดการดำเนินงานคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด สู่แนวคิด GLAM (Galleries, Libraries and Learning Centers, Archives and Museums) ด้วยการพัฒนาที่ให้ความสะดวกกับผู้ใช้บริการในการค้นหาและเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่ต้องการแบบ OneSearch จากฐานข้อมูลที่แตกต่างและหลากหลาย เป็นการร่วมมือข้ามกลุ่มความรู้และสถาบัน เพื่อสร้างสรรค์และแบ่งปันสื่อความรู้ดิจิทัล ภายในหอศิลป์และสตูดิโอ (Galleries) ห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ (Libraries and Learning centers) จดหมายเหตุ (Archives) และพิพิธภัณฑ์ (Museums) เพื่อก้าวสู่การเรียนการสอนรูปแบบใหม่ เน้นความร่วมมือ และการแบ่งปันความรู้ ไม่ยึดถือในความเป็นเจ้าของมากเกินไป และส่งเสริมโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้ในทุกระดับ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

การเสวนาเรื่อง ความสำเร็จ ความคาดหวังของกิจกรรม OER จากกลุ่มเครือข่าย (กลุ่มเนื้อหา)

อาจารย์สุวิทย์ ใจป้อม: นายกชวดีศิลปะ เชียงราย
นางสาว เพียงอัมพร ทองยัง ทีม Thai Craft Studio
อาจารย์เมธัส ธรรมลงกรต สื่อการเรียนรู้เทคนิคการเล่นเปียโน
นายพนพล หงษ์สีสกุล หัวหน้าคณะหุ่นละครเล็ก
คุณวัชรพงศ์ ปานแสนชุตินันท์ บ้านเครื่องครุภัณฑ์หุ่นกระบอก

เหตุผลในการเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER : Open Education Resource)

- ๑) เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงาน องค์กรความรู้
- ๒) เพื่อเป็นคลังเก็บภาพ คลิปวิดีโอ สื่อแอนิเมชันเพื่อใช้ในการศึกษา ที่ทุกคนสามารถเข้าถึง นำมาปรับปรุง และเอาไปใช้งานโดยไม่ละเมิดกฎหมายลิขสิทธิ์
- ๓) เพื่อเป็นคลังเก็บบทเรียนที่พร้อมใช้โดยนักเรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา สายอาชีพ และบุคคลทั่วไป ซึ่งจัดระบบให้สอดคล้องกับหลักสูตรการสอน และเพื่อการดำเนินชีวิต (เนื้อหาเพื่อการดำเนินชีวิต อาจจะไม่มึ่ระบุชัดเจนในหลักสูตรการศึกษา ได้แก่ เทคนิคการทำอาหาร การเล่นดนตรี เป็นต้น)
- ๔) บันทึกประวัติศาสตร์ มรดกของชาติ เพื่อส่งต่อสู่รุ่นต่อไป
- ๕) จัดเก็บด้วยระบบคลาวด์ที่สามารถรองรับการใช้งานของผู้ใช้จำนวนมาก และดูแลระบบโดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ที่น่าเชื่อถือ

แนวทางการพัฒนาต่อยอดในอนาคต

- ๑) สร้างแรงจูงใจ เพิ่มเกร็ดความรู้ให้มากขึ้น
- ๒) พัฒนาผลงานต่อยอด เช่น สร้างลายรดน้ำในแม่พิมพ์หินสบู่
- ๓) ขยายกลุ่มเครือข่ายคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER)

๔) การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้านดนตรี ให้อยู่ในแนวทาง Massive Open Online Courses (MOOC) เพื่อพัฒนาการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนไทยทั่วประเทศ โดยมีแบบทดสอบ ได้รับความภาคภูมิใจเพื่อนำไปยื่นเข้ามหาวิทยาลัย

๕) ทำวิจัยเกี่ยวกับการอ่านโน้ตดนตรีบรรทัดห้าเส้นสำหรับผู้ที่มีสายตาเลือนรางให้สามารถอ่านโน้ตดนตรีได้

๖) สร้างโรงละครหุ่นกระบอกเล็กที่ใช้แสดงจริงที่ได้มาตรฐาน ๒ ขนาด และบันทึกการแสดงต่างๆ เช่น ลิเกทรงเครื่อง มาเผยแพร่ใน OER เพื่อเป็นการอนุรักษ์ของเดิมไว้ให้เยาวชนรุ่นต่อไป

๗) ค้นหาเยาวชนที่สามารถร้องเพลงพื้นบ้าน ลำตัด เพลงเรือได้มาฝึกซ้อมเพลงแสดงหุ่นละครเล็ก (การเชิด ๓ คน) ให้ผู้เชิดร้องเพลงเองเพื่อเป็นการต่อยอดการแสดงและอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน

ระบบ Open Education Resource (OER) เป็นระบบที่เป็นคลังเก็บเอกสาร หรือสื่อในทุกรูปแบบ เพื่อให้เป็นทรัพยากรของประเทศ ให้บุคคลทั่วไปทุกระดับสามารถนำไปใช้ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตามเงื่อนไขการนำไปใช้ที่เรียกว่า Creative Commons (CC) ที่เจ้าของสื่อสามารถกำหนดได้ตามต้องการ อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เผยแพร่ไปสู่คนรุ่นหลังอีกด้วย สำหรับผู้สนใจเผยแพร่ผลงานในคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) สามารถติดต่อไปยังสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้เลย

การเสวนาเรื่อง ความสำเร็จ ความคาดหวังของกิจกรรม OER จากกลุ่มเครือข่าย (กลุ่มเครือข่าย)

อาจารย์วุฒิชชาติ บุญเจนวรภิจ กลุ่มศิลปินรักพ่อหลวง
นางสาวศยาดา สิทธิวงษ์ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น
นายธนากร พรหมลี ศูนย์ดิจิทัลชุมชน ต.กู่ อ.ปรางค์กู่ จ.ศรีสะเกษ
คุณนิตยา กนกมงคล ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

การเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER : Open Education Resource) ส่วนใหญ่เกิดจากการชักชวนของอาจารย์บุญเลิศ อรุณพิบูลย์ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ให้เข้าร่วมโครงการคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER : Open Education Resource) ส่วนศูนย์ดิจิทัลชุมชน ต.กู่ อ.ปรางค์กู่ จ.ศรีสะเกษ เดิมเข้าร่วมกับอุทยานการเรียนรู้ (TK park) อยู่แล้ว ต่อมาได้รับการชักชวนจึงเข้าร่วมโครงการดังกล่าว และเห็นว่าช่วยเพิ่มช่องทางส่งต่อองค์ความรู้ ยินดีที่จะมอบให้ด้วยความเต็มใจเพื่อศาสตร์และศิลป์จะได้ถูกอนุรักษ์และส่งต่อไปถึงอนุชนรุ่นหลังสืบไป

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนการสร้างช่องทางการเรียนรู้โดยการส่งทีมงานที่ปรึกษา ทีมสร้างเนื้อหาทำให้ความรู้ ถ่ายทำวีดิทัศน์ สร้างงานวิจัย สนับสนุนเพื่อให้เกิดการแบ่งปันความรู้ จนครบกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้สังกัดมหาวิทยาลัยขอนแก่น กระทรวงศึกษาธิการ นับเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศขนาดใหญ่และมีหน้าที่สำคัญในการรวบรวมประวัติภาพเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙-ปัจจุบัน เป็นทีมสนับสนุนการสร้างวีดิทัศน์ โดยการนำองค์ความรู้จากชาวบ้านมาสร้าง

สื่อการสอน เช่นการรักษาโรคด้วยใบเป่า บนเตาเพื่อให้เลือดไหลเวียนได้ดี สอนชาวบ้านให้เพิ่มมูลค่าของต้นไม้ การสร้างผลงานเผยแพร่ใน OER เป็นการสร้างเพิ่มสะสมผลงาน

วันศุกร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

การบรรยายเรื่อง แนวความคิด L (Libraries) จากห้องสมุดสู่ OER

นายเมธี เผื่อนทอง

ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ผู้บรรยายได้กล่าวถึง ประวัติโดยสรุปของสำนักเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ในสมัยรัฐบาลพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีฝ่ายที่ไม่หวังดีต่อประเทศไทย ได้แจกใบปลิวสร้างความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องแก่พระมหากษัตริย์ และในขณะนั้นไม่มีหน่วยงานใดที่จะดำเนินการตอบโต้ จึงได้ตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติขึ้น (ปฏิบัติงานอย่างลับ) ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ดำเนินการอย่างเปิดเผย เปลี่ยนเป็นคณะกรรมการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติปี พ.ศ. ๒๕๒๓ มีพระราชกฤษฎีกาตั้งสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการทำงาน ดังนี้

๑) สถาบันชาติ ซึ่งประกอบด้วยดินแดน เกียรติภูมิ ประชากร ภาษา ความเป็นเอกราช อธิปไตย รัฐบาลและการปกครอง วัฒนธรรม

๒) สถาบันศาสนา ซึ่งประกอบด้วยผืนแผ่นดินไทย คนไทยผู้เป็นศาสนิกของหลายศาสนา ได้อยู่ร่วมกันอย่างพี่น้อง มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภ์สำหรับทุกศาสนา ทุกศาสนา อยู่ร่วมกันอย่างพี่น้อง

๓) สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมใจของคนไทยมาช้านาน มีบทบาทในการธำรงรักษาชาติ และนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่แผ่นดินไทย

ด้วยความร่วมมือของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และสำนักเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เผยแพร่ข้อมูลให้มากที่สุด ใน “คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER: Open Educational Resources)” และ “คลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิดเพื่อมหาชน (MOOC: Massive Open Online Courses)” โดยมีทรัพยากรสารสนเทศที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้นำเข้าข้อมูลใน OER ดังนี้

๑) สื่อสิ่งพิมพ์ โปสเตอร์พระราชกรณียกิจ และพระกรณียกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔-ปัจจุบัน

๒) วารสารไทย ที่ผลิตตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๘-ปัจจุบัน

๓) สารคดีเฉลิมพระเกียรติ

๔) สารคดีเอกลักษณ์ไทย

๕) วิดีทัศน์ของพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์

ปัญหาที่พบสำหรับวีดิทัศน์ คือ การแปลงวีดิทัศน์ ต้องผ่านกระบวนการในหลายขั้นตอน จึงสามารถนำขึ้นอินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแพร่

ปัจจุบัน มีหนังสือของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่เผยแพร่ผ่าน OER มีจำนวน ๔๖๓ เรื่อง และจะนำออกเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

การบรรยายเรื่อง แนวความคิด A (Archives) เรื่องเล่าจากภาพเก่า สู่อER

นางสาวศยาดา สิทธิวงษ์
บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เล่าถึงประสบการณ์กาเข้าร่วมโครงการ OER (Open Educational Resource) หรือคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด ซึ่งสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้เชิญสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น เข้าร่วมโครงการ OER ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยติดตั้งเครื่อง server ลูกข่ายไว้ที่ศูนย์คอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีเจ้าหน้าที่และผู้เชี่ยวชาญของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ให้คำแนะนำช่วยดำเนินการติดตั้งเครื่อง server ที่มหาวิทยาลัย แต่พบว่ามียกข้อจำกัดด้าน network ทำให้ไม่สามารถ upload ไฟล์ข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ได้ ทั้งนี้ OER ยังคงเป็น server หลักในการเก็บข้อมูลเข้าส่วนกลาง

การดำเนินงานโครงการ OER ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา ๑ ชุด ซึ่งเป็นบุคลากรของสำนักหอสมุด เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

- ๑) ประชุม จัดอบรม สัมมนาวิชาการ จัดบุธเผยแพร่ความรู้
- ๒) ผลิตสื่ออย่างถูกต้องลิขสิทธิ์ นำเข้าข้อมูล เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์
- ๓) แสวงหาเครือข่ายความร่วมมือ

ประโยชน์ต่อองค์กร

- ๑) มีการอนุรักษ์ จัดเก็บประวัติศาสตร์ขององค์กร/หน่วยงาน รวมถึงความรู้และมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่และยั่งยืน
- ๒) มีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และแบ่งปัน
- ๓) มีการสร้างเครือข่ายนักวิชาการและประชาชนชาวบ้านให้เข้มแข็งและยั่งยืน
- ๔) ประหยัดงบประมาณ เนื่องจาก สวทช. ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้
- ๕) ลดภาระในการให้บริการ โดยบริการผ่านระบบออนไลน์
- ๖) มีระบบจัดเก็บและค้นคืนที่ดีมีประสิทธิภาพและมีทีมงานผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ให้คำปรึกษา

ประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ

- ๑) สะดวกในการเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา
- ๒) ส่งเสริมการเรียนรู้และขยายโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียม
- ๓) สร้างสังคมการแบ่งปัน และการนำไปใช้อย่างถูกต้อง
- ๔) เผยแพร่และกระจายความรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว

๕) กระตุ้นให้เกิดสำนึกรักบ้านเกิดและหวงแหนในมรดกศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ๖) ผู้สอนและผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน และต่อยอดสร้างมูลค่าด้าน
 วิชาการได้

๗) สามารถไปใช้เป็นต้นแบบในการศึกษา รวบรวม อนุรักษ์ทรัพยากรขององค์กรและทรัพย์สิน
 ทางปัญญา มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ

ข้อมูลที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น นำเข้าโครงการ OER ประกอบด้วย

๑) หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยขอนแก่น

๑.๑) ใ้ร่มพระบารมี เช่น ภาพถ่ายพระราชกรณียกิจ พระบรมราชโองการรัชกาลที่ ๙ พระ
 บรมฉายาลักษณ์เสด็จฯ พระราชทานปริญญาบัตร ต้นไม้ทรงปลูก พระสุรัสวดี เป็นต้น

๑.๒) ประวัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น เช่น เอกสารจดหมายเหตุ พิธีเปิดมหาวิทยาลัยขอนแก่น
 สิ่งพิมพ์มหาวิทยาลัย โสตทัศนจดหมายเหตุ เป็นต้น

๑.๓) ภาพถ่ายเมืองขอนแก่น เช่น พิธีกรรม ความเชื่อ โบราณสถาน โบราณวัตถุ อาคารสถานที่
 วิถีชีวิต ชุมชน เป็นต้น

๒) บริการและกิจกรรมของห้องสมุด เช่น บริการของห้องสมุด ทรัพยากรห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริม
 การเรียนรู้ตลอดชีวิต กิจกรรมร่วมกับเครือข่ายและชุมชน

๓) ข้อมูลท้องถิ่น เช่น ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น
 วรรณกรรมอีสาน ภูเขา

การนำเข้าข้อมูลสู่คลัง OER ของสำนักหอสมุด

๑) เลือกไฟล์ที่จะนำเข้าคลังข้อมูล เช่น ไฟล์ภาพ ไฟล์ pdf ไฟล์ audio

๒) กรอกรายละเอียดของข้อมูล เช่น ชื่อเรื่อง ผู้สร้างสรรค์/เจ้าของผลงาน คำอธิบาย

๓) กำหนดสิทธิการใช้ เช่น ห้ามนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ ห้ามดัดแปลง ต้องอ้างที่มา

การบรรยายเรื่อง แนวความคิด M (Museums) มิวเซียม สู่ OER

นายสิทธิศักดิ์ รุ่งเจริญสุขศรี

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

การดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลของศูนย์มานุษยวิทยาฯ ซึ่งในปัจจุบันมีคลังดิจิทัล ประกอบด้วย

๑) ฐานข้อมูลออนไลน์ (Online databases) ได้แก่ ฐานข้อมูลวิชาการ (Academic databases)
 จำนวน ๒๑ ฐานข้อมูล เช่น โบราณคดีและประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยาชาติพันธุ์วิทยา สังคมวัฒนธรรมและ
 ฐานข้อมูลห้องสมุด (Library)

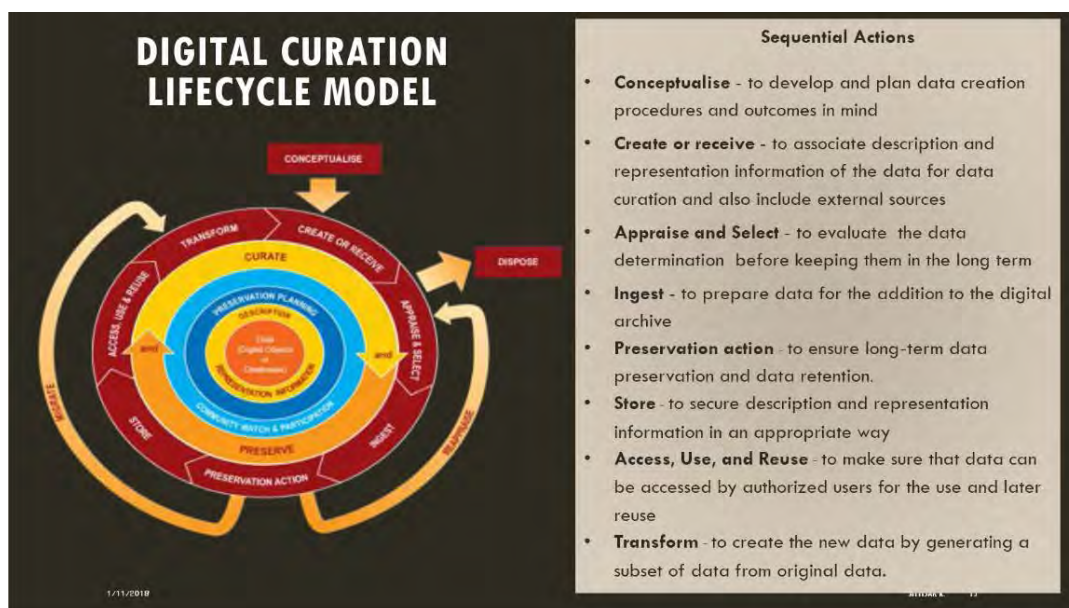
๒) เครื่องมือ (Tools) เช่น SAC Portal (Data types, Content types, Databases) SAC
 Channel (LIVE video streaming, วีดิโอและภาพจากการประชุมและกิจกรรมสาธารณะของศูนย์
 มานุษยวิทยาฯ) SMART SAC (application) The Humans (Web magazine)

๓) ระบบการจัดสารสนเทศภายในองค์กร (Management Information System MIS
 Intranet) จำนวน ๑๗ ระบบ เช่น จดหมายเหตุ (SAC Archives) คลังข้อมูลสถาบัน (SAC IR-Institutional
 Repository) ซึ่งเป็นการรวบรวมและเก็บรักษาข้อมูลดิจิทัล จากกระบวนการทำงานทางวิชาการของศูนย์

มานุษยวิทยาฯ เช่น ภาพ บันทึกภาคสนาม บทความ รายงานวิจัย สื่อประชาสัมพันธ์ เป็นต้น) ระบบประเมินตัวชี้วัด (KPI Evaluation system) ระบบประเมินโครงการ (Project Evaluation system) เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรค ของการจัดทำฐานข้อมูล พบว่าบุคลากรของศูนย์มานุษยวิทยาฯ เป็นนักวิจัย ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านมานุษยวิทยา ชาติพันธุ์วิทยา โบราณคดี ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ พิพิธภัณฑวิทยา และอื่น ๆ ซึ่งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการข้อมูล เช่น การเลือกการดิจิทัลที่เหมาะสม การเลือก metadata ที่เหมาะสมกับเนื้อหา ปัญหาการสื่อสารกับผู้เขียนโปรแกรม จัดทำฐานข้อมูลอย่างไร เป็นต้น

แนวทางการแก้ไข ศูนย์มานุษยวิทยาฯ ได้ดำเนินการสำรวจความรู้ด้านการจัดการคลังข้อมูล และจัดทำโครงการจัดการเนื้อหาคลังข้อมูลดิจิทัล ศูนย์มานุษยวิทยาสลรินธร รวมทั้ง มีนโยบายการจัดการเนื้อหาคลังข้อมูลดิจิทัล คมส. และจัดทำคู่มือปฏิบัติงานแต่ละพื้นฐาน อีกทั้ง เสริมสร้างความรู้ในการจัดการเนื้อหาคลังข้อมูลดิจิทัล ทั้งนี้ ศูนย์มานุษยวิทยาฯ ได้เลือกใช้ Digital Curation Lifecycle Model สำหรับจัดการข้อมูลดิจิทัล และเลือกใช้ Standard Metadata for Digital Heritage Collections โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และเข้าร่วมโครงการ OER

ภาพแสดง Digital Curation Lifecycle Model

	<u>Material Culture</u>	<u>Bibliographic</u>	<u>Archival</u>
	<ul style="list-style-type: none"> Libraries Archives Museums 	<ul style="list-style-type: none"> Libraries Archives Museums 	<ul style="list-style-type: none"> Libraries Archives Museums
Data Structure	CDWA	MARC	ISAD
Data Content	CCO	AACR2 (RDA)	DACS
Data Format	XML	XML ISO2709	XML
Data Exchange	OAI	OAI Z39.50 SRU SRW	OAI

ตาราง Standard Metadata for Digital Heritage Collections ที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ใช้จัดการข้อมูล

เงื่อนไขและข้อจำกัดก่อนเริ่มงานระหว่าง OER และศูนย์มานุษยวิทยาฯ การเลือกข้อมูลเพื่อนำไปเผยแพร่ในโครงการ OER นั้น ทางโครงการไม่ต้องการข้อมูลที่มีการเรียงเรียงแล้ว แต่ต้องการข้อมูลแบบรายชิ้น (item) ที่มีคำอธิบาย นอกจากนี้ ศูนย์มานุษยวิทยาฯ ได้ใช้ระบบอ้างอิงอัตโนมัติ เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลนำไปอ้างอิงได้อย่างถูกต้อง

เงื่อนไขและข้อจำกัดก่อนเริ่มงานระหว่าง THAI OER & SAC (2)

ข้อมูลที่ได้รับ
การเรียงเรียง

1 / 11 / 2018 http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/review_inside_ByMember.php?id=2179 SITISAK R. 61

ตัวอย่างข้อมูลที่ได้รับการเรียงเรียง

การบรรยายเรื่อง แนวปฏิบัติด้านดิจิทัลเพื่อกระบวนการ GLAM

นายชัยวัฒน์ นำชม
สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การบรรยายเรื่อง แนวปฏิบัติด้านดิจิทัลเพื่อกระบวนการ GLAM วิทยากรได้นำเสนอใน ๔ ประเด็น
ดังนี้

- ๑) คลังทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล มสธ. (STOU Digital Repository) ซึ่งมีชุมชนย่อย ได้แก่
 - คลังปัญญา ตำรา มสธ.
 - คลังสารสนเทศดิจิทัล นนทบุรีท้องถิ่นของเรา
 - คลังสารสนเทศดิจิทัล พระปกเกล้า
 - คลังสารสนเทศดิจิทัล ศ.ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน

๒) ยุ้งฉางแห่งภูมิปัญญานนทบุรี

สำหรับยุ้งฉางแห่งภูมิปัญญานนทบุรีในที่นี้คือสำนักบรรณสารสนเทศ มสธ. โดยมีมุมมองคือเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัย บริการและเผยแพร่สารสนเทศให้กับคณาจารย์นักศึกษา บุคลากรและประชาชนเป็นมหาวิทยาลัย “เปิด” ในระบบการศึกษาทางไกล มุ่งขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในทุกกระดับและที่ตั้งของมหาวิทยาลัยอยู่ในจังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้ได้มีการนำเสนอในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับยุ้งฉางแห่งภูมิปัญญานนทบุรี ดังนี้

๒.๑) มุมมองการจัดการสารสนเทศท้องถิ่น

- ด้านการศึกษา
- ด้านการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น
- ด้านบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์

๒.๒) ขอบเขตของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- องค์กรแห่งวิถีชีวิตของคน
- พื้นฐานสำคัญในการมองชีวิต

- ความรู้ลักษณะเฉพาะ เอกลักษณ์ในตนเอง
- ความรู้ทักษะ (ความเชี่ยวชาญ ชำนาญ)

๒.๓) องค์ประกอบของการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ระบบการจัดการภูมิปัญญา
- ผู้ชี้แหล่ง/ผู้ใช้ประโยชน์
- ประชาชนชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้เฒ่า
- เอกสาร ภาพ หนังสือ ฯลฯ

๒.๔) ทีมงานผู้ร่วมสร้างยุ่งฉาง ประกอบด้วยทีมงาน ๓ ทีม ได้แก่

- ทีมงานที่ ๑ สร้างและแสวงหาเนื้อหาจากผู้รู้ เอกสาร และแหล่งอื่น ๆ ซึ่งจะมีแหล่งสารสนเทศที่สำคัญ ๓ แหล่ง ได้แก่ ๑) สำนักบรรณสารสนเทศ ๒) บุคคล อาทิ นักวิชาการ นักวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพ เช่น ศิลปิน, ช่างสวน, บรรณารักษ์ ฯลฯ ผู้รู้อื่น ๆ เช่น ครูสอนมอญรำ ๓) องค์การ หน่วยงาน อาทิ วัด หน่วยงานวัฒนธรรม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

- ทีมงานที่ ๒ จัดตั้งห้องสมุดดิจิทัลที่เป็นมาตรฐาน
- ทีมงานที่ ๓ พัฒนาระบบ การเผยแพร่ และใช้ประโยชน์

๒.๕) การต่อเติมเสริมสร้างยุ่งฉางแห่งภูมิปัญญา

ในการต่อเติมเสริมสร้างยุ่งฉางแห่งภูมิปัญญานั้น จะเริ่มจากผู้รู้ หนังสือ (เล่มและซีดีรอม) นิทรรศการ (ปกติและออนไลน์) และห้องสมุดดิจิทัล ส่งการเรียนการสอนและกิจกรรมในท้องถิ่น ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาจากยุ่งฉางสู่คลังสารสนเทศดิจิทัลบนทบู่รี

๒.๖) เจตนาและความมุ่งมั่น

- ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่า
- ความลุ่มลึกของภูมิปัญญาไทย
- การพัฒนาภูมิปัญญาไทยให้ยั่งยืน

๓) จดหมายเหตุดิจิทัล ประกอบด้วย ๒ ส่วน ได้แก่

- ฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุ
- จดหมายเหตุมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

นอกจากนี้ได้มีการกล่าวถึงความคาดหวังที่จะดำเนินงาน การจัดการจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยในรูปแบบดิจิทัล เพื่อการนำไปสู่โครงการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการเอกสารภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล

๔) ข้อมูลท้องถิ่น (PULINET) ประกอบด้วย

- คณะทำงานข้อมูลท้องถิ่น ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค
- ฐานข้อมูลท้องถิ่น : ภาคกลาง
- ฐานข้อมูลสารสนเทศท้องถิ่นบนอินเทอร์เน็ต

แนวปฏิบัติด้านดิจิทัลเพื่อกระบวนการ GLAM Gallery, Library, Archive and Museum

ดร. บุญเลิศ อรุณพิบูลย์

ผู้อำนวยการฝ่ายบริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

วิทยากรได้แนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับ GLAM ซึ่งอักษรทั้ง ๔ ตัวมาจาก

G มาจาก Gallery

L มาจาก Library

A มาจาก Archive

M มาจาก Museum

โดยมุ่งเน้นในการนำเอา GLAM เข้าสู่ระบบดิจิทัลอย่างสมบูรณ์แบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ได้นำเสนอถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑) Metadata & System

พบว่าในส่วนของ L – Library ได้มีการนำเอา Metadata มาใช้ทั้งใน MARC AACR2, RDA และ LC Subject Heading แล้ว สำหรับ System นั้น ได้นำมาใช้ทั้งใน CirculationCataloging และ OPAC

๒) Types of Metadata

ได้นำเสนอให้เป็นรายละเอียดในแต่ละส่วนดังนี้

Library Museum Archive

Data Structure MARC, DC CDWA EAD, ISAD(g)

Data Content AACR2, RDA CCO DACS

Controlled Vocab LCSH ??? ???

Data Exchange Z39.5, OAI OAI

๓) หลักและแนวปฏิบัติการจัดการจดหมายเหตุดิจิทัล

สำหรับหลักและแนวปฏิบัติการจัดการจดหมายเหตุดิจิทัลนั้น สามารถดูรายละเอียดได้จาก https://oer.learn.in.th/search_detail/result/103616

๔) ประเภทของเอกสารจดหมายเหตุ

เอกสารจดหมายเหตุมีหลายประเภทจากสารสนเทศหลายรูปแบบ อาทิ เอกสารจดหมายเหตุประเภทลายลักษณ์อักษร (Textual Archives) เอกสารโสตทัศนจดหมายเหตุ (Audio-Visual Archives) เอกสารจดหมายเหตุประเภทแผนที่ แผนที่ (Cartographic Archives) เอกสารจดหมายเหตุประเภทวัสดุคอมพิวเตอร์ (Machine - Readable Archives) เอกสารที่บันทึกข้อมูลและค้นหาข้อมูลที่บันทึกไว้ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ดิสก์เกตต์ ซีดี วีซีดี ดีวีดี

๕) แนวปฏิบัติเพื่อบริหารจัดการเอกสารจดหมายเหตุ

ในประเด็นแนวปฏิบัติเพื่อบริหารจัดการเอกสารจดหมายเหตุ ซึ่งได้แบ่งเอกสารจดหมายเหตุออกเป็น ๒ รูปแบบได้แก่ เอกสารรูปแบบดั้งเดิม และเอกสาร Born-digital Content โดยเอกสารรูปแบบดั้งเดิมนั้นจะ ดำเนินการด้วยกระบวนการแปลงดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการเอกสารจดหมายเหตุด้วยระบบดิจิทัล แต่สำหรับเอกสาร Born-digital Content ยังไม่มีเป็นที่ชัดเจนในแนวปฏิบัติเพื่อบริหารจัดการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอถึงประเด็นปัญหาในแนวปฏิบัติเพื่อการจัดการเอกสารจดหมายเหตุ อาทิ ประเด็นเอกสารภาษาไทยซึ่งอยู่ในรูปแบบ PDF ตลอดจนประเด็นความยั่งยืนของเอกสาร

๖) การสแกนเอกสารด้วย Scanner

หลักเกณฑ์และข้อแนะนำในการสแกนเอกสารด้วย Scanner มีดังนี้

- เลือกเครื่องสแกนเนอร์ให้เหมาะสมกับประเภทของเอกสาร
- กำหนดค่า Config Resolution ของ เครื่องสแกนเนอร์
- กำหนดโหมดสีให้เป็น CMYK/RBG/Grey
- บันทึกในฟอร์แมต
- อาจจัดเก็บในรูปแบบ TIFF PNG หรือ JPG

สำหรับการจัดเก็บเป็น JPG นั้นมีประเด็นที่ควร ระมัดระวัง ปัญหาสำคัญคือ ค่า Default ของ JPG จะบีบอัด (Compress) ดังนั้นหากจะใช้ JPG เพื่องานจดหมายเหตุ จะต้องตั้ง ค่า Quality ของการบันทึก ให้เป็นค่า “สูงสุด” (Best Quality JPG) ทุกครั้ง และ กำหนด Format Options เป็น Baseline (“Standard”)

- เก็บข้อมูลไว้หลายสำเนา
- เลือก PDF/A เพื่อการจัดเก็บถาวร

๗) ชื่อไฟล์เดอร์และแฟ้มเอกสาร

ในการตั้งชื่อไฟล์เดอร์และแฟ้มเอกสารพบว่า

- มักใช้ภาษาไทย
- มักจะมีช่องว่าง
- มักมีอักขระพิเศษผสม
- ไม่สื่อความหมาย

๘) ประเด็นนำพิจารณา

วิทยากรได้นำเสนอประเด็นเพื่อนำพิจารณาดังนี้

- เอกสารในฟอร์แมต XLS จัดเก็บเป็นเอกสารจดหมายเหตุอย่างไร
- e-mail จัดเก็บเป็นเอกสารจดหมายเหตุอย่างไร
- ข้อความ Social Media & Networking จัดเก็บเป็นเอกสารจดหมายเหตุอย่างไร
- เอกสารจากการทำงานผ่านระบบออนไลน์ จัดเก็บเป็นเอกสารจดหมายเหตุอย่างไร
- Source code ของโปรแกรมที่หน่วยงานพัฒนา หรือว่าจ้างพัฒนา จัดเก็บเป็นเอกสารจดหมายเหตุอย่างไร
- Website ต่าง ๆ ของหน่วยงาน จัดเก็บเป็นเอกสารจดหมายเหตุอย่างไร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมสัมมนา

- ๑) ได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด
- ๒) ได้รับทราบแนวคิดการต่อยอดการดำเนินงานคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด และความร่วมมือระหว่างกลุ่มความรู้และสถาบันเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาแบบเปิดผ่านเทคโนโลยี
- ๓) ได้เห็นแนวทางการสร้างและการขยายเครือข่ายหรือกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Community of Practice) สร้างสรรค์และเผยแพร่องค์ความรู้ ผ่านคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด

๔) ได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมทางด้านวิชาการ การจัดการทรัพย์สินทางปัญญา การใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรมในการเรียนการสอน และสัญญาอนุญาตที่เกี่ยวข้องในการเรียนการสอนแบบเปิดอย่างถูกต้อง